Eksamen LAT1002/LAT4002

Del 1 Pensumtekst: oversettelse, innledning og spørsmål om grammatikk og narratologi

Under er et utdrag fra pensumteksten *Niels Klimii iter subterraneum* (1741) av Ludvig Holberg. Oversett utdraget, med en kort innledning på ikke mer enn 75 ord der du karakteriserer Holbergs tekst historisk og sjangermessig.

Understrekede uttrykk er forklart under.

Capitulum quartum.

Tandem ad vrbem regiam *Potu* ventum est. Magnifica quidem ac speciosa vrbs est. Ædificia ibi porrectiora sunt *Kebanis*, strataque magis patula et commodiora. Primum, ad quod delati sumus, forum ingenti mercatorum copia erat frequens, artificumque et opificum tabernis vndique cinctum. Videbam attonitus in medio fori noxium quendam, collo in laqueum inserto stantem, et ingenti grauissimarum arborum corona, quae speciem senatus praebuit, circumdatum. Quaerenti mihi, quid rei esset, ac quam ob noxam suspendium meruisset, in primis cum nullum crimen in his terris sit capitale? respondetur, reum hunc esse nouatorem (Proiect-Macher) qui abrogationem veteris cuiusdam consuetudinis suaserat, circumstantes esse iureconsultos et senatores, qui nouum commentum more solito examinarent, ita vt, si bene digestum, ac reipublicae salutare deprehensum foret, reus non modo absoluendus, sed et remunerandus esset; si vero damnosum publico, aut si nouator ad proprium commodum ista legis antiquatione collineare videretur, gula eiusdem, vti reipublicae perturbatoris, mox laqueo frangeretur. Et haec est causa, cur pauci hanc aleam iacere, aut legis cuiusdam abrogationem suadere audeant, nisi res adeo aequa sit ac liquida, vt de successu dubitari nequeat. Adeo existimant subterranei, seruandas esse leges veteres, et maiorum instituta in honore habenda; credunt quippe nutare rempublicam, si ad cuiusuis libidinem mutentur aut antiquentur. Tunc ego mecum: "Hei! quid de nouatoribus nostri orbis hic fieret, qui sub specie publicae vtilitatis quotidie nouas meditantur leges, non statui publico, sed priuatis quaestibus ancillantes."

Kebanis: 'enn de kebanske', dvs. de i byen Keba (en annen by på planeten).
dīgerō 3 dīgessī dīgest. *fordøye, tenke gjennom*
deprehensum foret = deprehensum esset, pluskvamperfektum konjunktiv passiv, av
dēprehendō 3 -prehendī -prehens. her: 'ble påvist (å være)'
antiquātiō,ōnis f 'avskaffing'
collīneō 1 'sikte'
quippe 'nemlig' (sammen med *crēdunt*)
Hei! 'oj!'
quotidie = cottidiē 'daglig'
status, ūs m '(god) tilstand, det beste'
quaestus,ūs m 'vinning'
ancillor 1 DEP 'tjene' (med komplement i dativ)

Spørsmål om grammatikk og tekstoppbygging

Grammatikk:

a) Pek på fire NP (nomenfraser) med hovedord og attributt (genitivattributt eller adjektivattributt). Bestem hovedordets kasus, og forklar hvorfor hovedordet har denne kasusen.

   Eksempel på hvordan du kan forklare (ikke fra teksten):

   I denne setningen: Pācem aeternam conservēmus! La oss bevare evig fred! er 'Pācem aeternam' en NP med hovedord *pācem* og adjektivattributtet *aeternam.* Hovedordet er i akkusativ, fordi NP er DO for V, *conservēmus*.

b) Pek på fire finitte (personbøyde) verbformer i teksten. Formene skal være fra forskjellige verb, og bøyningsformene skal være forskjellige. Bestem hvilket verb det dreier seg om (med oppslagsform) og bestem bøyningsform (tid, person, tall, modus, diatese).

c) Pek på fire infinitte (ikke personbøyde) verbformer i teksten. Formene skal være fra forskjellige verb, og bøyningsformene skal være forskjellige. Bestem hvilket verb det dreier seg om (med oppslagsform), sett navn på formen (f.eks. infinitiv, partisipp, gerundium eller annet). Bestem til sist bøyningsform (de aktuelle av følgende kategorier: tid, kasus, kjønn, tall).

Eksempel (ikke fra teksten) på hvordan du kan forklare i oppgave b) og c):

I denne setningen: uxōrem meam amō, 'jeg elsker kona mi', er den finitte verbformen *amō* V. *amō*: 1 p sg presens indikativ aktiv av amō 1 'jeg elsker'.

I denne setningen: uxor amāta est, 'kona var elsket', er den infinitte verbformen (perfektum partisipp) *amāta* del av en sammensatt verbform som er V, i verbtida perfektum indikativ passiv. Partisippet er bøyd i nom f sg.

Tekstoppbygging:

Kommenter tekstens innhold ved å følge fortellerens (Niels Klims) blikk. Hva fanger hans oppmerksomhet? På hvilke måter speiler teksten samfunnsforhold og samfunnsspørsmål i Holbergs samtid, på midten av 1700-tallet? Kommenter også tekstens språklige form, f.eks. ved å forklare mulige grunner til dens veksling mellom korte og lange setninger, eller ved å peke på eksempel på virtuositet og lek med det latinske språket, i form av f.eks. innfløkte vendinger eller sjeldne ord. Svaret bør ikke være lenger enn 300 ord.

Del 2

Oversett teksten under til latin, med hjelp i oppgitte gloser (til de understrekede uttrykkene).

Dorothe Engelbrektsdatter var en norsk kvinne som levde fra 1634 til 1716. Hun ble født og levde hele livet i Bergen, som den gang var Norges største sted. Hun giftet seg med en prest og rektor. Av deres ni barn vokste to opp. Dorothe Engelbrektsdatter skrev norsk. Hun skrev salmer, tekster i sjangeren som i dag kalles kristen oppbyggingslitteratur, og dikt til fester og

begravelser. Hun var så kjent at kongen ga henne både opphavsrett og skattefrihet. Historikere sier at hun var Norges første kvinne som levde av å skrive.

1634: annus millēsimus sescentēsimus tricēsimus quartus
1716: annus millēsimus septingentēsimus decimus sextus
gifte seg (med kvinne som subjekt): nūbo 3 nups. (med komplement i dativ)
prest: sacerdōs,dōtis m
rektor: rector, ōris m
vokse opp: adolescō 3 -olēvī -ult.
salme: psalmus,ī m
sjanger: genus,eris n
kristen oppbyggingslitteratur: litterae Christianae pietātī fovendae (NP med hovedord *litterae,arum* f pl, og attributt i form av NP i dativ med gerundiv for å uttrykke hensikt, «tekster for å styrke kristen fromhet»)
dikt: carmen,inis n
begravelse: fūnus,eris n
opphavsrett: prīvilēgium, iī n
skattefrihet: immūnitās,ātis f
historiker: scriptōr rērum gestārum (scriptor,ōris m)

Del 3

Skriv en kort egen tekst på latin om én av årets seks siste måneder, der du forklarer om månedens feiringer og landbruk i Roma, og eventuelt andre tema. Teksten bør inneholde finitte verbformer i indikativ og konjunktiv, og minst to forskjellige infinitte verbformer. Den bør være på minimum 75 ord.

Del 4

Gjengi fra minnet en valgfri latinsk tekst fra pensum (ikke utdraget over) på minimum 50 ord sammen med norsk oversettelse og én grammatisk, retorisk eller narratologisk observasjon om et valgfritt fenomen i teksten.

Fēlīciter, quod agis!